

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมพุทธศาสนา Sufficiency Economy Philosophy and Buddhist Principles

ณัฐพงษ์ พิมพ์ชาติ

Nutthapong Pimpachat

สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Buddhist Studies, Nakhon Ratchasima Rajabhat University

มานิตย์ อรรคชาติ

Manit Akkhachat

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University e-mail:

manit.a@nrru.ac.th

Received 23 December 2021; Revised 31 December 2021; Accepted 31 December 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ 1. เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 2. เพื่อศึกษาระดับความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมพุทธศาสนา ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เมื่อจำแนกตามเพศโดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาภาคปกติ ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ในปีการศึกษา 2563 จาก 17 สาขา จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความรู้และความเข้าใจ ซึ่งมีการหาคุณภาพเครื่องมือโดยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1.ระดับความรู้ เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับสูง

2.ระดับความเข้าใจ เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมพุทธศาสนา ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับสูง

คำสำคัญ: เศรษฐกิจพอเพียง, พระพุทธศาสนา, หลักพระพุทธศาสนา

Abstract

The purposes of this research were: 1. To study the level of knowledge about Sufficiency Economy Philosophy of Undergraduate Students at the Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University and 2. To study the level of understanding of Sufficiency Economy Philosophy and Buddhism Principles of undergraduate students from Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University classified by gender. The samples of the research was 30 second-year students in undergraduate level from 17 majors in Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University in the academic year 2020. The instrument used in this research was a questionnaire of knowledge and understanding. The quality of the tool was determined by content validity from 3 experts and the reliability value was 1.00. The statistics used in data analysis were percentage, mean, and standard deviation

The results of the research were as follows:

1. Knowledge level about the philosophy of sufficiency economy of undergraduate students from Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University was at high level ($\bar{X}$ = 8.77, S.D = 0.51).

2. Level of understanding About the Philosophy of Sufficiency Economy and the Principles of Buddhism of undergraduate students from Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University was at high level ($\bar{X}$ = 7.83, S.D = 1.15)

Keywords: Sufficiency Economy, Buddhism, Buddhist Principles

1. บทนำ

ในปีพุทธศักราช 2563 นี้ ทวีโลกต่างกำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับวิกฤตเศรษฐกิจและการเงินครั้งใหญ่เนื่องมาจากการเกิดโรคระบาด คือ โรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อมวลมนุษยชาติอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจทำให้เศรษฐกิจเกิดการชะงักและผู้คนต้องอาศัยการปรับตัวในช่วงเศรษฐกิจแบบนี้ด้วย

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ให้ผู้คนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้โดย นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระมหากษัตริย์ไทย รัชกาลที่ 9 ทรงดำริขึ้นเพื่อแสวงหาทางออกจากวิกฤตเศรษฐกิจให้กับสังคมไทย นอกจากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ยังมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาช่วยเป็น เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

และนำหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้ ก็จะช่วยให้มีชีวิตอยู่รอดในช่วงเกิดวิกฤตและผ่านพ้นไปได้

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ทรงเคยมี พระราชดำรัสเกี่ยวกับแนวคิด พอควร พออยู่พอกิน มีความสงบ มาตั้งแต่ พ.ศ. 2517 และได้ทรงริเริ่มโครงการพระราชดำริต่าง ๆ ตามแนวคิดนี้ ต่อมาในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ได้ทรงพูดเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง และในปีต่อมา (4 ธันวาคม 2541) ได้ทรงอธิบายเพิ่มเติมถึงความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อจะได้เข้าใจแจ่มชัด

.....เมื่อปี 2517 ถึง 2541 นี้ก็ 24 ปีใช้ใหม่ วันนั้นได้พูดว่า เราควรจะปฏิบัติให้พอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง.....หมายความว่า มีกินมีอยู่ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ แม้บางอย่างอาจดูฟุ้งเฟ้อ แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ.....เศรษฐกิจพอเพียงนี้กว้างขวาง Self-Sufficiency คือ Self-Sufficiency นั้นหมายความว่า ผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอคนอื่นซื้อ อยู่ได้ด้วยตนเอง (พึ่งพาตนเอง)

คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีโลกน้อย เมื่อมีโลกน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด-อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ-มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไร ก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียงฉะนั้น ความพอเพียงนี้ก็แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล (พระราชดำรัส 5 ธันวาคม พ.ศ. 2541, น. 11, 13, และ 17)

และในขณะเดียวกันนี้ผู้คนส่วนมากก็พากันตกงานและขาดรายได้ เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของการเกิดโรคโควิด-19 ระบาดแต่ผู้คนก็ยังกลับใช้ชีวิตในด้านการกิน การอยู่แบบเดิม ไม่มีการปรับตัวแต่อย่างใด โดยเฉพาะวัยรุ่น นักศึกษา ที่ยังคงใช้ชีวิตตามปกติ ทำให้ผู้ปกครองอาจมีหนี้สินเพิ่มขึ้นและอาจมีบางคนที่ปรับตัวและรับมือกับปัญหาการเกิดโรคระบาดนี้ได้

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัยดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา เป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง แต่คนส่วนใหญ่โดยเฉพาะนักศึกษา ซึ่งเป็นเยาวชนมักมองข้ามเรื่องของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้ใช้ชีวิตอย่างฟุ้งเฟ้อ ติดหรู ติดสินค้าแบรนด์เนม และทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมทางพุทธศาสนา การวิจัยฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เกี่ยวกับเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งผลการวิจัยน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษ พัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา ได้อย่างเหมาะสมแก่กาลสมัยยิ่งขึ้น

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมพุทธศาสนา ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เมื่อจำแนกตามเพศ

3.ขอบเขตของการวิจัย

นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ชั้นปีที่ 2 ใน ปีการศึกษา 2563 จาก 17 สาขาวิชา จำนวน 688 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ชั้นปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 สาขาวิชา คือ สาขาวิชา พุทธศาสนศึกษา จำนวน 30 คน จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)

4.วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาความรู้และความเข้าใจของนักศึกษา เรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมพุทธศาสนา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาโดยจำแนกตามเพศ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาภาคปกติ ระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ชั้นปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2563 จาก 17 สาขาวิชา โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้น จะทำการเลือกตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ซึ่งจะทำการศึกษาเพื่อให้ได้ตัวแทนของประชากรที่ทำการศึกษา จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบทดสอบถามความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศและสาขา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีลักษณะเป็นคำถามตอบ ถูก-ผิด จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบทดสอบความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมพุทธศาสนา มีลักษณะเป็นคำถามตอบ ถูก-ผิด จำนวน 10 ข้อ

5.ผลการศึกษาพบว่า

การศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมพุทธศาสนาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 2. เพื่อศึกษาระดับ ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมพุทธศาสนา ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เมื่อจำแนกตามเพศ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1. ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การหาค่าความถี่ และ ร้อยละ จำแนกตาม เพศ

2. ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยแบบทดสอบ ถูก-ผิด โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ระดับความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมพุทธศาสนา

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมพุทธศาสนา ด้วยแบบทดสอบถูก-ผิด โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1. ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามเพศ

ลำดับ	เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	ชาย	9	30.00
2	หญิง	21	70.00
รวม		30	100.00

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาตามเพศพบว่าสาขา วิชาพุทธศาสนศึกษามีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

จำแนกตามเพศ พบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 ส่วน เพศชายมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00

2. ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความรู้ เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้
ชาย	9	8.78	0.44	สูง
หญิง	21	8.76	0.54	สูง
รวม	30	8.77	0.51	สูง

จากตารางที่ 2 พบว่านักศึกษาหญิงมีความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 8.76$) และนักศึกษาชายมีความรู้ในระดับสูง ($\bar{X} = 8.78$) ตามลำดับ

3. ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ระดับความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมพุทธศาสนา

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมพุทธศาสนาจำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเข้าใจ
ชาย	9	7.56	1.13	สูง
หญิง	21	7.95	1.16	สูง
รวม	30	7.83	1.15	สูง

จากตารางที่ 3 พบว่านักศึกษาหญิงมีความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมพุทธศาสนาอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 7.95$) และนักศึกษาชายมีความรู้ในระดับสูง ($\bar{X} = 7.56$) ตามลำดับ

6.การอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมพุทธศาสนาของนักศึกษา ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ ความรู้ เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 8.77$) และความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมพุทธศาสนาโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 7.83$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาแยกเป็นเพศ พบว่าทั้งเพศชายและเพศหญิงมีระดับความรู้และความเข้าใจสูง ซึ่งจากผลการศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จริญญาสุวรรณวงศ์ (2555) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของข้าราชการศูนย์การทหารม้า จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1.) ผลการศึกษาความรู้ความ

เข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับสูงมาก 2.) ผลการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก 3.) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ข้าราชการศูนย์การทหารม้า จังหวัดสระบุรี ที่ผู้วิจัยเสนอประกอบด้วย 2 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และยุทธศาสตร์การส่งเสริมการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยแต่ละยุทธศาสตร์ได้ทำกลยุทธ์ และแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมประกอบ

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมพุทธศาสนานี้ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในรายวิชาศึกษาทั่วไปหรือในรายวิชาต่าง ๆ อาจมีการสอดแทรกในเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมพุทธศาสนา มีการประชาสัมพันธ์ในสื่อหรือในกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งนักศึกษาได้เคยเรียนผ่านเนื้อหาเหล่านี้มาบ้างแล้ว จึงทำให้นักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมพุทธศาสนาในระดับสูง

7. ข้อเสนอแนะ

ในการทำวิจัยครั้งต่อไปสำหรับผู้ที่มีความสนใจ อยากค้นคว้าเพิ่มเติม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรศึกษาความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น คณาจารย์ในมหาวิทยาลัย นักศึกษาระดับปริญญาโท นักศึกษาปริญญาเอก กลุ่มวัยกลางคน เป็นต้น เพื่อนำองค์ความรู้มาเป็นองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจกับหลักธรรมพุทธศาสนาที่ดีต่อไป
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจระหว่างนักศึกษาสายวิทยาศาสตร์และนักศึกษาสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หรือเปรียบเทียบระหว่างมหาวิทยาลัย เป็นต้น

8.เอกสารอ้างอิง

พระราชดำรัส วันพฤหัสบดีที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐. (๒๕๔๑) กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง